

บทที่ 5

บทสรุป

งานวิจัย “วรรณกรรมการกักกันของนักเขียนเชื้อสายญี่ปุ่นในอเมริกาเหนือ” มุ่งวิเคราะห์การแสวงหาอัตลักษณ์ของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในอเมริกาเหนือโดยพิจารณาผ่านทางด้านชาติพันธุ์ เพศสถานะ และรุ่นอายุ รวมทั้งการพยายามเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมกระแสหลัก ในวรรณกรรมของนักเขียนเชื้อสายญี่ปุ่นในอเมริกาเหนือ ในการวิจัยนี้ได้เลือกศึกษาวรรณกรรมทั้งหมด 6 เล่มประกอบด้วยงานเขียนของนักเขียนจากสหรัฐอเมริกา 4 เล่ม คือ *Nisei Daughter* ของโมนิกา ไชะเนะ *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American* ของโยะมิโกะ อุซึตะ *Farewell to Manzanar* ของจิ้น วะกะทึซึกิ ฮุสตัน และ *No-No Boy* ของจอห์น โอะกะตะ ส่วนงานเขียนของนักเขียนจากแคนาดามี 1 เล่มคือ *Obasan* ของจอย โคะงะวะ โดยนักเขียนทั้ง 5 คนต่างมีประสบการณ์ร่วมกันคือถูกกักกันในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 อันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลสหรัฐและแคนาดา

จากการศึกษาพบว่าถึงแม้ว่าเหตุการณ์การกักกันจะมีผลกระทบต่อกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นทั้งรุ่นนิเซอิ นีเซอิ และซันเซอิ แต่นักเขียนที่เป็นกระบอกเสียงเล่าเรื่องแทนกลุ่มชนของตนเองจะเป็นนักเขียนที่เป็นคนรุ่นที่สองเป็นส่วนใหญ่ สาเหตุสำคัญที่ทำให้ให้นักเขียนรุ่นนี้พากันลุกขึ้นมาเคลื่อนไหวบอกเล่าถึงประสบการณ์ของกลุ่มตนเป็นเพราะการกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 อันเนื่องมาจากอคติทางเชื้อชาติได้ก่อให้เกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของพลเมือง ดังนั้นนักเขียนรุ่นนิเซอิซึ่งต่างเติบโตในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาถือสัญชาติอเมริกันและแคนาดาย่อมเกิดข้อกังขาเกี่ยวกับบอบประชาธิปไตยที่เคยได้รับการปลูกฝังไว้ นอกจากนี้นักเขียนรุ่นนิเซอิไม่เพียงแต่มีบทบาทในการเป็นตัวแทนและเป็นผู้บุกเบิกการสร้างสรรคัวรรณกรรม แต่ยังมีอิทธิพลต่อนักเขียนที่เป็นคนรุ่นที่สามหรือซันเซอิในการเรียกร้องถึงความยุติธรรมที่ควรเกิดขึ้นในสังคมต่อไป ส่วนนักเขียนซึ่งเป็นคนรุ่นนิเซอิไม่ค่อยได้สร้างงานนักเพราะวัยที่เพิ่มมากขึ้น บทบาทที่ถูกลดทอนไป และมักเลือกที่จะเงียบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นแทนที่จะลุกขึ้นต่อสู้เพื่อความชอบธรรมของตัวเอง

วรรณกรรมการกักกันเปรียบได้กับวรรณกรรมบาดแผลเพราะเรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดออกมานั้นคือความเจ็บปวดและความขมขื่นที่กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นต้องเผชิญ

เมื่อถูกกักกันราวกับนักโทษ ด้วยเหตุนี้ทำให้กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นส่วนใหญ่เลือกที่จะหลีกเลี่ยงการพูดถึงอดีตของตน อย่างไรก็ตาม การเขียนงานที่เกี่ยวข้องกับความหลังนี้แม้ว่าจะเป็นการสะกิดบาดแผลของตน แต่ก็ยังมีส่วนช่วยให้นักเขียนในฐานะผู้ถูกกักกันได้ปลดปล่อยตนเองจากความหลังผ่านเรื่องเล่า การสร้างสรรค์วรรณกรรมจึงมีบทบาทในการเยียวยาบาดแผลของผู้ถูกกักกันในคราวเดียวกัน

จากระยะเวลาของการสร้างสรรค์วรรณกรรมพบว่างานเขียนในช่วงแรกสงครามสิ้นสุดไม่ได้รับการต้อนรับนักหากเทียบกับงานในช่วงทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวความสนใจในงานวรรณกรรมการกักกันจากผู้อ่านได้เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนปริมาณของผลงานก็มีจำนวนมากขึ้นด้วยเช่นกัน จากปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถโยงเข้ากับบริบททางการเมือง เพราะในช่วงทศวรรษนี้กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นได้พากันเคลื่อนไหวให้รัฐบาลรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งการรวมตัวดังกล่าวได้สัมฤทธิ์ผลในเวลาต่อมา

จากวรรณกรรมการกักกันที่ศึกษาทั้ง 5 เรื่อง *Nisei Daughter* ของโมนิกา โซเนะ *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese American Family* ของโยะชิโกะ อุซึตะ และ *Farewell to Manzanar* ของจิ้น วากะทซึกิ ฮุสตัน เป็นงานเขียนเชิงอัตชีวประวัติเพราะผู้เขียนได้ถ่ายทอดประสบการณ์ของตนในฐานะผู้ถูกกักกัน ส่วนนวนิยายเรื่อง *No-No Boy* ของจอห์น โอเกะตะ และ *Obasan* ของจอย โคงะวะ แม้จะเป็นนวนิยายแต่ก็สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นเรื่องเล่าเชิงอัตชีวประวัติได้ด้วยเช่นกัน เพราะนักเขียนทั้งสองต่างถูกกักกันในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ดังนั้นย่อมเป็นไปได้ที่จะถ่ายทอดและดัดแปลงประสบการณ์บางส่วนในงานเขียนของตน นอกจากนี้วรรณกรรมการกักกันซึ่งเป็นงานของนักเขียนชนกลุ่มน้อยยังมีลักษณะสำคัญประการหนึ่งคือรูปแบบวรรณกรรมมักจะเป็นรูปแบบการผสมผสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นิทานพื้นบ้านและบทกวีไฮกุ มักถูกนำมาประกอบการเล่าเรื่อง จึงเป็นการยากที่จะระบุรูปแบบงานประพันธ์ของวรรณกรรมได้อย่างชัดเจน

สำหรับเนื้อหาของวรรณกรรมการกักกันมิได้พูดถึงเพียงแค่เหตุการณ์การกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังได้กล่าวถึงประเด็นอื่น ๆ ด้วย จากวรรณกรรมที่ศึกษาทั้ง 5 เรื่องพบว่ามีจุดร่วมกันคือ แสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว ช่องว่างระหว่างวัยและวัฒนธรรมที่แตกต่างอันมาสู่ความขัดแย้งระหว่างรุ่นอายุ นอกจากนี้

วรรณกรรมที่นำมาวิเคราะห์นั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงสถานะของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในฐานะเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมอเมริกันและแคนาดาที่ต้องต่อสู้กับความอยุติธรรมในสังคมอันเกิดมาจากอคติทางเชื้อชาติ ชีวิตในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์การกักกันที่ส่งผลต่อทั้งระดับปัจเจกบุคคลและการล่มสลายของชุมชน ตลอดจนความพยายามของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในการนำตนเองเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมกระแสหลัก

เนื่องจากวรรณกรรมการกักกันมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ นักเขียนซึ่งเป็นผู้ถูกกักกันจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นประจักษ์พยานบุคคล ดังนั้นวรรณกรรมการกักกันซึ่งพูดถึงชีวิตของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงทำให้มีการเสนอมุมมองอันหลากหลายนอกเหนือจากการนำเสนอของรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว จากวรรณกรรมการกักกันที่ศึกษาพบว่าระหว่างช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลอเมริกันและแคนาดาต่างพยายามอ้างถึงความชอบธรรมในการกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น รัฐได้ใช้อำนาจร่วมมือกับสื่อมวลชนในการสร้างความเป็นอื่นให้กับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นผ่านภาษาด้วยการสร้างภาพความเป็นศัตรูให้อยู่ในใจของสาธารณชน ความรังเกียจของคนในสังคมกระแสหลักที่มีอยู่แล้ว จึงถูกพัดโหมกระพือขึ้น แม้ว่ากลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในอเมริกาเหนือไม่ได้เกี่ยวข้องกับการก่อวินาศกรรมใด ๆ หรือรู้เห็นเป็นใจกับกองทัพญี่ปุ่นก็ตาม

ในการเขียนงานประวัติศาสตร์ สิ่งที่นักประวัติศาสตร์ให้ความสำคัญคือข้อมูลของเหตุการณ์ ดังนั้นผู้เขียนซึ่งมิได้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงไม่สามารถรับรู้ได้ว่านอกเหนือจากรายละเอียดต่าง ๆ แล้วผู้ถูกกักกันนั้นรู้สึกต่อชะตากรรมของตนอย่างไร ดังนั้นวรรณกรรมการกักกันจึงไม่ได้มีความสำคัญในฐานะเป็นตัวบทที่วิพากษ์นโยบายและการกระทำของรัฐบาลเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังพูดถึงข้อมูลที่ไม่ได้รับการบอกเล่าหรือแสดงให้เห็นข้อเท็จจริงที่อาจถูกบิดเบือนไป ในวรรณกรรมการกักกัน นักเขียนได้เล่าถึงชีวิตของผู้ถูกกักกันที่ต้องพลัดถิ่นไปเพราะนโยบายของรัฐ ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงความดิ้นรนของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นที่จะดำเนินชีวิตต่อไปแม้ว่าต้องตกอยู่ในสถานะคนพลัดถิ่น ถูกปล้นสิทธิเสรีภาพ รวมไปถึงการเผชิญหน้ากับปัญหาการล่มสลายของครอบครัวและชุมชน

นอกจากนี้ วรรณกรรมการกักกันไม่เพียงแต่บอกเล่าประวัติศาสตร์ของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในอเมริกาเหนือเท่านั้นแต่ยังแสดงให้เห็นถึงวิกฤตของการแสวงหาอัตลักษณ์ของ

กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นซึ่งเป็นผลพวงมาจากการถูกกักกันด้วย จากนโยบายของรัฐได้ก่อให้เกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับชาติพันธุ์เพราะรัฐมองผู้ถูกกักกันในฐานะศัตรูของชาติโดยให้ความสำคัญกับเชื้อชาติและเพิกเฉยต่อความเป็นพลเมือง ดังนั้นไม่ว่าผู้ถูกกักกันจะเป็นคนต่างดาวหรือพลเมืองของประเทศ ตราบใดที่มีเชื้อสายญี่ปุ่นต่างถูกเหมารวมว่าเป็นศัตรูของชาติทั้งสิ้น คนแต่ละรุ่นได้มีท่าทีแสดงออกต่อนโยบายดังกล่าวแตกต่างกันออกไป คนรุ่นอพยพซึ่งผูกพันกับบ้านเกิดเมืองนอนของตนยังยินดีที่จะคงอัตลักษณ์ความเป็นญี่ปุ่นเอาไว้แม้ว่าอัตลักษณ์ดังกล่าวจะเป็นอัตลักษณ์ที่สร้างปัญหาก็ตาม ในขณะที่คนรุ่นหลังพยายามเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรมของตนในฐานะเป็นพลเมืองของประเทศ กระนั้นคนรุ่นหลังเหล่านี้ก็ไม่อาจเป็นชาวอเมริกันและชาวแคนาดาอย่างสมบูรณ์ได้ เพราะมีความแตกต่างทางเชื้อชาติเป็นอุปสรรคสำคัญ ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถปฏิเสธรากเหง้าของตนเองได้ ดังนั้นสิ่งที่คนรุ่นหลังอย่างคนรุ่นนิเซอิและซันเซอิต้องทำคือพยายามหลอมรวมอัตลักษณ์ความเป็นญี่ปุ่นกับความเป็นอเมริกันและความเป็นแคนาดาเข้าด้วยกัน ก่อให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์ใหม่และนิยามตนเองในฐานะชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นหรือชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่น นอกจากนี้ชาติพันธุ์ยังมีความเกี่ยวเนื่องกับเพศสถานะจากวรรณกรรมที่ศึกษาชี้ให้เห็นว่าเหตุการณ์การกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ส่งคลอนอำนาจของพ่อตามระบอบสังคมญี่ปุ่นที่มีลักษณะเป็นสังคมปิตาธิปไตย พ่อซึ่งเป็นผู้นำครอบครัวได้ถูกถ่ายโอนอำนาจไปให้กับแม่หรือผู้เป็นภรรยา ดังจะเห็นได้จากเรื่อง *No-No Boy* ของจอห์น โอเกะตะ ส่วนในงานเขียนเรื่อง *Nisei Daughter* และ *Desert Exile: the Uprooting of the Japanese-American family* ผู้เป็นพ่อได้ถูกลดบทบาทลงโดยลูกซึ่งเป็นคนรุ่นหลังได้ก้าวขึ้นมาเป็นหัวหน้าครอบครัวแทน ขณะที่เรื่อง *Farewell to Manzanar* ได้ชี้ให้เห็นการสูญเสียอำนาจปิตาธิปไตยเมื่อผู้เป็นพ่อซึ่งเป็นเสาหลักของครอบครัวไม่สามารถค้าจุนครอบครัวได้อีกต่อไปและมีผลต่อความมั่นคงในสัมพันธภาพของครอบครัว นอกจากนี้วรรณกรรมการกักกันยังชี้ให้เห็นว่าผลกระทบจากเหตุการณ์การกักกันยังมีส่วนทำให้ความเป็นชายในหมู่มุกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นถูกทำลายลง เพศชายซึ่งควรมีความเข้มแข็งได้กลับต้องตกอยู่ในภาวะความอ่อนแอ ดังจะเห็นได้จากเรื่อง *No-No Boy* และ *Obasan*

ดังที่สรุปมาสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือ วรรณกรรมของนักเขียนเชื้อสายญี่ปุ่นในอเมริกาเห็นว่าด้วยเหตุการณ์การกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีเนื้อหาตีแผ่ความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ระหว่างชาวอเมริกันและชาวแคนาดากับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น วรรณกรรมดังกล่าว

แสดงออกถึงการแสวงหาอัตลักษณ์ของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น ตลอดจนการพยายามเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมกระแสหลักซึ่งยังคงมีอคติต่อกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น วรรณกรรมการกักกันมีความสำคัญในฐานะเป็นการเล่าประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มน้อย ทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงสถานะของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นผ่านการบอกเล่าเรื่องของตนเอง นอกจากนี้หากคนในสังคมสามารถละอคติทางเชื้อชาติไปได้ ย่อมสังเกตเห็นว่าสิ่งที่กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นเรียกร้องผ่านตัวบทวรรณกรรมไม่ใช่เพียงแค่การร้องขอความยุติธรรมเท่านั้น หากแต่ยังคาดหวังให้คนในสังคมยอมรับความแตกต่างและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม กล่าวได้ว่าหากความรังเกียจเดียดฉันท์ทางเชื้อชาติยังพียงมีดังเช่นในอดีต เหตุการณ์การกักกันในทำนองเดียวกันย่อมเกิดซ้ำขึ้นได้อีก วรรณกรรมการกักกันจึงเปรียบเสมือนเป็นตัวบทที่นำผู้อ่านคืนสู่การย้อนทวนและชำระประวัติศาสตร์ เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นอีกครั้ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย